
PuuDno-2025-226

Puumalan kunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle saaristolaiksi

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle saaristolaiksi sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi saaristoasiain neuvottelukunnasta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi saaristolaki. Voimassa oleva laki saariston kehityksen edistämisestä kumottaisiin. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan Vahva ja välittävä Suomi sisältyy kirjaus saaristolain päivittämisestä.

Esityksen tavoitteena on edistää saariston elinvoimaa ja vastata muuttuneeseen toimintaympäristöön saaristossa ja yhteiskunnassa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin kuntien ja hyvinvointialueiden velvollisuudesta huolehtia siitä, että saariston vakituisilla asukkailla on käytettävissään palvelut saariston erityisolot huomioon ottaen sekä siitä, että saariston elinvoiman kehitys ja erityispiirteet otetaan huomioon saaristoa koskevassa päätöksenteossa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös, että saariston erityisolosuhteet on otettava huomioon tuen tarvetta lisäävänä tekijänä muun lainsäädännön tukitoimien suunnittelussa ja kohdennuksessa.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi valtion velvollisuudesta huolehtia yhteysalusliikenteen järjestämisestä niin, että ulko- ja välisaaristossa olisi käytettävissä vakituisen asumisen kannalta välttämättömät palvelut. Palveluiden olisi oltava joustavat sekä maksuttomat tai hinnaltaan kohtuulliset. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi yhteysalusliikenteen varautumisvelvollisuudesta. Yhteysalusliikenteen palveluntuottajan olisi varauduttava normaaliolojen häiriötilanteisiin sekä valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin ja huolehdittava toiminnan jatkumisesta niiden aikana.

Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi, että saaristoa ja siihen kuuluvia vesialueita koskevissa alueidenkäyttölain mukaisissa kaavoissa ja muissa suunnitelmissa on otettava huomioon saaristolaissa säädetyt tavoitteet. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös avustuksesta saariston luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön hoitoon. Elinvoimakeskukset myöntäisivät avustuksen hakemuksesta valtion talousarvion rajoissa valtionavustuslain mukaisena valtionavustuksena.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi lisäksi valtioneuvoston velvollisuudesta saattaa eduskunta ajan tasalle antamalla eduskunnalle saariston tilanne- ja kehityskuva. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi parlamentaarista saaristoasian neuvottelukunnasta, jonka valtioneuvosto asettaisi. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi tilanne- ja kehityskuvan valmistelusta, ja saaristoasian neuvottelukunta toimisi maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Laissa ehdotetaan säädettäväksi kuitenkin myös siitä, että saaristopolitiikan toteutus ja seuranta kuuluisivat toimialallaan kullekin ministeriölle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.1.2027.

Lausuntopyyntö ja materiaalit löytyvät Lausuntopalvelusta osoitteesta <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=de9f0c1e-062b-47b1-a3f7-c73f5db27557>

Päätöksen peruste
Hallintosääntö §24

Päätös

Päätän antaa Puumalan kunnan puolesta seuraavan lausunnon:

Yhteenveto kommentteistanne lausuntokoosteen laatimista varten

Puumalan kunta pitää saaristolain päivittämistä tarpeellisena ja laille eduksi on, että siinä määritellään saaristoa saaristotypologiaan pohjautuen.

Kommenttinne 1–2 §:ään sekä niiden perusteluihin

Lain tavoitteeseen tulee lisätä kirjaus vapaa-ajan asumisesta tai kausiasumisesta. Lakiesityksessä puhutaan asumisesta yleensä. Kausiasuminen on keskeinen tekijä saaristoalueiden elinvoimaisuudelle etenkin Järvi-Suomessa, mitä todentaa kausiväestön merkittävät määrät.

Etelä-Savon kunnista Enonkoski, Puumala ja Sulkava ovat saaristokuntia ja Hirvensalmi, Mikkeli sekä Savonlinna saaristo-osakuntia. Etelä-Savossa on noin 46 000 vapaa-ajan asuntoa ja Puumalassa noin 4 000. Etelä-Savon kaikista vapaa-ajan asunnoista ympärivuotiseen asumiseen soveltuvia on noin viidennes. Määrällisesti eniten ympärivuotiseen asumiseen soveltuvia vapaa-ajan asuntoja on Puumalassa, Savonlinnassa, Mikkelissä ja Mäntyharjulla. Etelä-Savon vapaa-ajan asunnoista prosentuaalisesti eniten ympärivuotiseen asumiseen soveltuvia on Puumalassa (26 %) ja Juvalla (25 %).

Kommenttinne 3–6 §:ään sekä niiden perusteluihin

Pykälää 5 tulee muuttaa siten, että Valtioneuvoston asetusta kokonaisuudessaan tulee tarkastella viiden vuoden välein. Näin ollen hyvinvointialueiden luettelon ohella tulee tarkastella saaristoisen hyvinvointialueen määrittely sekä saaristoisuuspisteiden laskennan periaatteet.

Lakiesityksen eduksi on, että kausiasukkaat huomioidaan nyt ensimmäistä kertaa rahoituksen laskentatekijänä saaristoisuuskertoimen kautta. Kausiasukkaiden painokerroin laskennassa on kuitenkin vain 0,5 (sama muin saaristomaisilla manneralueilla). Kausiasukkaiden painoarvoa tulee tarkistaa ylöspäin, sillä merkittävä osa vapaa-ajan asunnoista sijaitsee sisä- ja välisaaristossa. Etelä-Savossa saaristoalueiden vapaa-ajan asukkaista 56 % on sisäsaaristossa. Kausiasukkaita sijaitsee myös ilman kiinteää tieyhteyttä olevassa saaristossa, mikä tarkoittaa, että esimerkiksi kiireellisen sairaanhoidon järjestäminen ja valmius sen järjestämiseen vaatii erityisiä järjestelyjä.

Kausiasukkaiden merkitys terveys- ja pelastuspalveluiden näkökulmasta on merkittävä, mikä on todennettu vuonna 2025 valmistuneessa ja kausiasukkaiden hyvinvointialueille merkitsemää taloudellista vaikutusta tarkastelevassa selvityksessä. Selvityksen tuloksia ja hyvinvointialueiden saaristoisuuspisteitä vertaamalla johtopäätös kuitenkin on, että pisteytysmalli ei esitetyssä muodossa lainkaan tavoita kausiasukkaiden hyvinvointialueille aiheuttamia todellisia kustannuksia. Näin ollen pisteytysmalli tarvitsee merkittävää korjaamista.

Selvitys osoittaa, että kausiasukkaat käyttävät Etelä-Savon hyvinvointialueella pelastuspalveluita vuosittain noin 4,1 miljoonan euron edestä ja ensihoitoa noin 1,6 miljoonan euron edestä. Näitä kustannuksia Etelä-Savon hyvinvointialue ei voi

laskuttaa kausiasukkaan kotihyvinvointialueelta. Kausiasukkailla tarkoitetaan tässä henkilöitä, joilla on vapaa-ajan asunto Etelä-Savossa ja joilla on kotipaikkakunta Etelä-Savon hyvinvointialueen ulkopuolella. Nykymuotoinen lainsäädäntö palvelee siten jopa paremmin saaristoisten hyvinvointialueiden palveluiden tuottamista. Saaristoisten hyvinvointialueiden osalta lakimuutos on syytä tehdä vasta siinä vaiheessa, kun hyvinvointialueiden kaikki olosuhdetekijät päivitetään ja pelastustoimen rahoitus avataan ja samassa vaiheessa voidaan realistisesti katsoa, miten etenkin kausiasuminen tulee hyvinvointialueen rahoituksessa huomioida.

Pykälää 6 tulee muuttaa siten, että vakituisten asukkaiden ohella laki tunnistaa myös kausiasukkaiden mahdollisuudet käyttää palveluita saariston erityisolosuhteet huomioon ottaen.

Kommenttinne 7–8 §:ään sekä niiden perusteluihin

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne 9–10 §:ään sekä niiden perusteluihin

Pykälä 9 on sisällöltään hyvä ja tarkoituksenmukainen huomioiman saariston vakituisen ja kausiväestön osallisuus.

Kommenttinne 11–12 §:ään sekä niiden perusteluihin

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne 13–14 §:ään sekä niiden perusteluihin

Ei lausuttavaa.

Kommenttinne vaikutuksista (luku 4.2 Pääasialliset vaikutukset)

Sivulla 17 kuvataan "kausiasutus aiheuttaa yli miljoonan euron vuosikustannukset neljällä hyvinvointialueella." Perustelut ovat tältä osin harhaanjohtavat. Kausiasumisen kustannus pelkästään Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimelle on 4,1 miljoonaa ja ensihoidolle 1,6 miljoonaa euroa.

Tiedoksi

Lausuntopalvelu, Etelä-Savon maakuntaliitto

Allekirjoitus

kunnanjohtaja Niina Kuuva

Muutoksenhakukielto
§ 2

Muutoksenhakukielto

Valmistelua tai täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §.